
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מלידה עד מוות באירופה בימי הביניים: בין יהודים לנוצרים - 13407

תאריך עדכון אחרון 02-09-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אלישבע באומגרטן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: elisheva.baumgarten@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד 11-12

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הסמינר יעסוק בטקסי חיים של לידה, נישואין ומוות ומה שביניהם. נערוך היכרות עם מספר מתודות מתחום האנתרופולוגיה ונבקש לראות כיצד מתודות אלה יכולים להיות לעזר להסטוריונים. עיקר הדוגמאות יהיו מתוך חיי היהודים והנוצרים בצפון אירופה והטקסים יבחנו תוך כדי השוואה לטקסים דומים בעולם המוסלמי בימי הביניים.

מטרות הקורס:

השיטות והנושאים שילמדו בקורס יבקשו לפתוח צהר עבור תלמידים מתקופות שונות ולא רק מימי הביניים למתודות נתחום האנתרופולוגיה וישומם במדעי הרוח. כמו כן נעסוק במתודות שונות הקשורות לעבודה עם מקורות ראשוניים מסוגות שונות ובעיקרי הכתיבה האקדמית

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

עבודה סמנריינית, הצגת רפראט, מחקר ראשוני, קריאה במאמרים ממתודה אחרת

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: פרונטלי, דיון קבוצתי, שימוש בסרטים, הצגה לכתה, קריאת טיטות

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

כניסה לחינוך

טקסי לידה פורמליים ובלתי פורמליים

נישואין

מוות

השוואה יהודית נוצרית

חומר חובה לקריאה:

שיעור 1 19.10

מבוא: טקסים וטקסיות בימי הביניים. בין יהודים לנוצרים

מהו טקס? מה הם טקסי חיים? יהודים ונוצרים בימי הביניים

קריאת רשות:

Arnold Van Gennep, *Rites of Passage* (Chicago, 1975), PAGES
Victor W. Turner, *Ritual Practice, Structure and Anti Structure*, New York, 2004,

94-130; 131-165

ובעברית: התהליך הטקסי: מבנה ואנטי מבנה, תל אביב 2004, 2009 נמצא בשמורים ובגישה אלקטרונית.

שיעור 2 26.10

קריאת חובה לקראת 26.10:

איבן מרקוס, טקסי ילדות, ירושלים תשנ"ח, 11-56.

Ivan G. Marcus, *Rituals of Childhood. Jewish Acculturation in Medieval Europe* (New Haven-London, 1996), ch. 1 and 2.

קריאת רשות

שולמית שחר, ילדות בימי הביניים, תל אביב תש"ן, עמ' 165-176.

Ephraim Kanarfogel, *Jewish Education and Society in the High Middle Ages* (Detroit, 1992), pp. 15-32, 119-134; 33-41, 134-141.

ובתרגום עברי: החינוך והחברה באירופה הצפונית בימי הביניים, תל אביב, תשע"ג, 9-58.

ישראל מ' תא-שמע, "טקס החניכה בישראל, מקורותיו, תולדותיו, סמליו ודרכי התפתחותו", תרביץ, סח (תשנ"ט), עמ' 587-598.

שיעור 3 2.11

קריאת חובה לקראת 2.11

יומן קריאה:

Eric Hobsbawm, "Introduction: Inventing Traditions," *The Invention of Tradition*, ed. Eric Hobsbawm and Terrence Ranger (eds.) (Cambridge and New York, 1983), 1-14.

קריאת חובה נוספת: מרקוס, טקסי ילדות, פרקים 3, 4.

קריאת רשות:

Kathryn Ann, "The Cultural Construction of Childhood: Baptism, Communion and Confirmation", *Women, Marriage and Family in Medieval Christendom. Essays in memory of Michael M. Sheehan*, eds. Constance M. Rousseau and Joel T. Rosenthal (Kalamazoo 1998), 255-88.

ירם בילו, "ממילה למלה: ניתוח פסיכו-תרבותי של הבניית זהות גברית בטקסי ילדות בחברה היהודית", אלפיים 19 (תש"ס), עמ' 16-46.

שיעור 4 9.11

קריאת חובה לקראת 9.11

Pierre Bourdieu, "Rites as Acts of Institution", *Honor and Grace in Anthropology*, eds. John G. Peristiany and Julian Pitt-Rivers, (Cambridge, 1992), 81-88.

Joseph Lynch, "Spiritale Vinculum: The Vocabulary of Spiritual Kinship in Early Medieval Europe," in *Religion, Culture and Society in the Early Middle Ages*, eds.

Thomas X. Noble and John J. Contreni (Kalamazoo, 1987), 181-204.

קריאת רשות

ניסן רובין, ראשית החיים. טקסי לידה, מילה ופדיון הבן במקורות חז"ל, תל אביב 1995, עמ' 77-121, 170-189.

יעקב מ' שפיגל, "האשה כמוהלת - ההלכה וגלגוליה בסמ"ג", סידרא, ה (תשמ"ט), 149-157.

Bossy John, "Blood and Baptism: Kinship, Community and Christianity in Western Europe from the Fourteenth to the Seventeenth Centuries", *Sanctity and Secularity:*

The Church and the World, ed. Derek Baker, (Studies in Church History, 10),

(Oxford, 1973), 129-13.

או

Bossy John, "Godparenthood: The Fortunes of a Social Institution in Early Modern

-
- Christianity", Religion and Society in Early Modern Europe 1500-1800, ed. Kaspar von Greyerz (London-Boston-Sydney, 1984), 194-201.*
שיעור 5 16.11
קריאת חובה לקראת 16.11
- Susan Karant-Nunn, The Reformation of Ritual, Routledge: London and New York, 1997, ch. 5.*
או
Gail Mc Murray Gibson, "Blessing from Sun and Moon: Churching as Women's Theater" in Barbara A. Hanawalt and David Wallace (eds.), Bodies and Disciplines: Intersections of Literature and History in Fifteenth Century England (St. Paul, 2000), 139-54.
קריאת רשות
- Adrian Wilson, "The Ceremony of Childbirth and its Interpretation" in Valerie Fildes (ed.), Women as Mothers in Pre-Industrial England, Essays in Memory of Dorothy Mc Laren, Routledge: London and New York, 1990, p. 68-107;*
Paula Marie Rieder, On the Purification of Women. Churching in Northern France 1100-1500, New York, 2006.
יצחק (אריק) זימר, "ימי הטוהר של היולדת", עולם כמנהגו נוהג: פרקים בתולדות המנהגים, הלכותיהם וגלגוליהם, ירושלים, תשנ"ו.
שיעור 6 23.11
לקראת עבודה. הוראות יחולקו בשיעור 5.
שיעור 7 30.11
קריאת חובה לקראת 30.11
טקסטים של מקורות ראשונים שיחולקו מראש ועליהם יכתב יומן הקריאה.
קריאת רשות:
- Lotte Motz, "The Winter Goddesses: Percht, Holda and Related Figures", Folklore, 116 (1984), 151-66.*
שיעור 8 7.12
קריאת חובה לקראת 7.12
- Jack Goody, "Against Ritual: Loosely Structured Thoughts on a Loosely Defined Topic," in Secular Ritual, ed. Sally F. Moore and Barabara G. Myerhoff (Assen, 1977), 25-35.*
קריאת רשות:
שלמה המבורגר, שרשי מנהג אשכנז, בני ברק, תשנ"ה, עמ' 383-412.
ארנסט נ"צ, "על ההול-קרייש", ידע עם. במה לפולקלור יהודי, ז [52] (תשכ"ב), עמ' 88-86.
Jill Hammer, "Holle's Cry: Unearthing a Birth Goddess in a German Jewish Naming Ceremony", Nashim 9 (2005), 62-87.
שיעור 9 14.12
קריאת חובה לקראת 14.12
Ruth Mazo Karras
שיעור 10 21.12
קריאת חובה לקראת 21.12
- Elliott Horowitz and Esther Cohen, "In Search of the Sacred: Jews, Christians and the Ritual of Marriage in the Later Middle Ages", Journal of Medieval and Renaissance Studies 20 (1990), 225-49.*

קריאת רשות

אביטל דוידוביץ-אשד, "בין קליעה לכליאה", זמנים 188 (2012), 50-61.
אברהם גרוסמן, חסידות ומורדות, ירושלים, תשס"ג, 63-173, 398-458.

שיעור 11 28.12

קריאת חובה לקראת 28.12

Philippe Ariès, "The Hour of Our Death, in Death, Mourning and Burial. A Cross Cultural Reader, ed. Antonius C.G.M. Robben (Boston, 2004), 40-48
Israel Abrahams, Hebrew Ethical Wills (Philadelphia, 1898), 2: XX

קריאת רשות

Harvey E. Goldberg, Jewish Passages: Cycles of Jewish Life (Berkeley: University of California Press)

שיעור 12 4.1

קריאת חובה לקראת 4.1

Megan Mc Laughlin, Consorting with Saints. Prayers for the Dead in Early Medieval France, Ithaca and London 1994, 24-54.

- Steinheim database of epitaphs: <http://www.steinheim-institut.de:50580/cgi-bin/epidat>

קריאת רשות

רמי רינר, "אבן שכתוב עליה: תוארי הנפטרים על מצבות בית העלמין בוורצבורג 1147-1346" תרביץ עח (תשס"ט), 123-152.

שיעור 13 ושיעור 14 הצגת עבודות

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 20 %

השתתפות 15 %

הגשת עבודה 25 %

הגשת תרגילים 0 %

הגשת דו"חות 40 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: